

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Zelfportret

Bovens, M.

Citation

Bovens, M. (1993). Zelfportret. *Bestuurskundige Berichten*, 8(3), 18-19. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233701>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233701>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Het idee is gebaseerd op twee pijlers. Ten eerste zal het bedrijfsleven gaan werken aan het economisch herstel van de Zeedijk. Hiervoor wordt een aparte N.V. opgericht, waarin het bedrijfsleven en de overheid elk een even groot financieel deel inbrengen. Met dit geld worden de panden in de straat opgekocht en gerestoreerd. In 1989 is een groot deel van de panden gerestaureerd en tegen verlaagde aanvangshuren wordt geprobeerd de win-

kelpanden te verhuren. Ten tweede zal de gemeente Amsterdam ervoor zorgen dat de politie de openbare orde hersteld en ook blijft handhaven. Langzamerhand lijkt deze opzet te slagen en neemt de economische bedrijvigheid toe. Dit alles is in gang gezet en uitgevoerd door de vereende krachtsinspanningen van zowel de publieke als de private partijen. De Zeedijk wordt langzamerhand weer een normale winkelstraat.

Een intellectuele nomade

Sommige onderzoekers schrijven in hun leven telkens weer hetzelfde boek. Zij blijven zich over een reeks van jaren bezig houden met een onderwerp om dat steeds verder uit te diepen en te verfijnen. Anderen gaan van hot naar her; ze pakken een onderwerp aan, grazen dat af en trekken dan weer verder. Mijn onderzoeksleven zit daar een beetje tussen in. Mijn intellectuele *Wanderungen* spelen zich af in een driehoek, waarvan de hoekpunten worden gevormd door het recht, de politieke filosofie en de bestuurskunde.

Oorspronkelijk ben ik jurist (staats- en bestuursrecht), daarnaast heb ik echter ook een tijd politieke wetenschappen en wijsbegeerte gestudeerd. Vóór ik bij de vakgroep kwam werken heb ik bijvoorbeeld jarenlang vakken als „Staatkunde” en „Politieke Theorien” gedoceerd. In mijn onderzoek kun je die belangstelling terugvinden. In mijn dissertatie (*Verantwoordelijkheid en organisatie*, 1990) heb ik geprobeerd zowel een filosofisch als een empirisch-bestuurskundig en een praktisch-juridisch perspectief te hanteren. Dat was overigens niet eenvoudig, want die drie disciplines stellen sterk verschillende vragen, ze hanteren verschillende methoden en spreken verschillende talen. Ook in mijn huidige onderzoek reis ik heen en weer tussen verschillende disciplines en perspectieven. De onderwerpen waar ik mij mee bezighoud vallen in de volgende thema's te clusteren.

Zelfportret

Mark Bovens

Ambtelijke verantwoordelijkheden

In dit project staan vragen van verantwoordelijkheid als deugd binnen (overheids)organisaties centraal. In het verlengde van het tweede deel van mijn dissertatie doe ik onderzoek naar normatieve vraagstukken rondom ambtelijk gedrag. Uitgangspunt daarbij is dat de klassieke Weberiaanse doctrine van strikte ambtelijke loyaliteit in de huidige bestuurlijke praktijk soms onwenselijk en vaak onwerkbaar is. Kan men de beginselen die deze klassieke doctrine trachtte te bevorderen (democratische controle, rechtszekerheid, efficiency) op een andere manier beschermen? Dat impliceert empirisch onderzoek naar een normatieve analyse van vraagstukken van professionele verantwoordelijkheid, van tal van vormen van ambtelijke ongehoorzaamheid, alsmede het ontwikkelen van normen voor en vormen van institutioneel burgerschap.

In de afgelopen jaren heb ik bijvoorbeeld stukken geschreven over beroepscode, ambtelijke aansprakelijkheid, reflectie in het openbaar bestuur, ambtelijke ongehoorzaamheid, politieke en ambtelijke lekken, burgerschap binnen organisaties en over de andere normatieve vragen die kunnen

Slot

Hierboven is in vogelvlucht een schets gegeven van de publiek-private samenwerking. Aan de samenwerking zitten nog veel meer aspecten en problemen, die hier niet aan de orde zijn gekomen. Boeiend is het onderwerp absoluut! Δ

rijzen over individueel gedrag binnen organisaties.

Bestuurlijke fiasco's

In het afgelopen decennium heeft zich een reeks van affaires voorgedaan rondom het openbaar bestuur, zowel in Nederland als in een groot aantal andere westerse landen. Denk aan zaken als RSV, ABP, de Stopera en de Coupépolder in Nederland en Irangate en de Challenger in de Verenigde Staten. In dit project proberen we een vergelijkende studie te maken naar het ontstaan en de achtergrond van bestuurlijke fiasco's in een aantal landen. Dat betekent in de eerste plaats dat we antwoord moeten vinden op een reeks van lastige, reflectieve vragen. Wanneer is iets immers een fiasco of een succes? Dat is veel ingewikkelder af te bakenen dan je op het eerste gezicht zou denken. Criteria verschillen per land, door de tijd heen en per cultuur. Ook is lang niet altijd vanzelfsprekend dat aan bestuurlijke fiasco's ook altijd mismanagement en slecht bestuur ten grondslag ligt. Een van de meest interessante vragen is wat in de praktijk de rol van het toeval is bij bestuurlijk falen en bestuurlijk succes. Op basis van de bestudering van een reeks van casus proberen we vervolgens meer te weten te komen over de factoren die bij fiasco's een rol spelen. Het project moet uitmonden in een verklarend raamwerk dat meer inzicht geeft in het ontstaan en verloop van bestuurlijk falen. In de afgelopen jaren hebben Paul 't Hart en ik verschillende seminars over dit onderwerp gegeven; ook hebben we geruime tijd doorgebracht in Oxford en

Sydney om onderzoek te doen en te schrijven. Inmiddels ligt er een eerste versie van een engelstalig manuscript voor een boek. We hopen in 1994 het boek gereed te hebben.

De organisatie van behoorlijk bestuur

Dit is een onderwerp waar ik mij de laatste tijd mee bezighoud (samen met Erwin Muller). De rechtsstaat stelt een aantal eisen aan de inrichting en werking van het openbaar bestuur. Denk aan belangrijke beginselen als rechtszekerheid en rechtsgelijkheid, aan de eis van een zorgvuldige afweging van belangen, een goede motivering van beschikkingen en een verbod op misbruik van bevoegdheden. In de afgelopen decennia is er rondom het openbaar bestuur zelfs een heel

vruchtbaar stelsel van betrekkelijk nieuwe rechtsbeginselen ontwikkeld: de beginselen van behoorlijk bestuur. Deze zijn inmiddels onder juristen volledig ingeburgerd en worden binnenkort gecodificeerd. Veel minder aandacht is er tot nu toe echter voor de vraag hoe men die beginselen van behoorlijk bestuur feitelijk vorm zou moeten geven: hoe organiseer je eigenlijk behoorlijk bestuur? Wat is de relatie tussen de inrichting van overheidsorganisaties en de eisen die de rechtsstaat stelt? Wat is bijvoorbeeld het bestuurskundige complement van de nieuwe AWB? Dat impliceert onderzoek naar de doorwerking van rechtsbescherming, naar het juridische leervermogen van overheidsorganisaties en naar ambtelijke regeltoepassing.

Op dit moment zijn we bijvoorbeeld bezig met onderzoek naar de vraag hoe overheidsorganisaties zouden kunnen voorkomen dat ze regelmatig schadevergoeding moeten betalen omdat ze aansprakelijk worden gesteld voor onrechtmatig of onzorgvuldig handelen. Op wat langere termijn willen we ook onderzoek gaan doen naar de (re)organisatie van de rechterlijke macht en het openbaar ministerie. De rechtsstaat is een mooi (rechts)filosofisch ideaal, maar hoe kun je in een moderne samenleving de zaken zo organiseren dat die rechtsstaat ook praktisch gestalte krijgt? Daarmee is de driehoek weer rond en komen de drie perspectieven die ik hierboven noemde bij elkaar. Δ

